СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 48. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 27. лютого, 1929. VOL. XXXVII. No. 48. Jersey City, N. J., Wednesday, February 27, 1929. THREE CENTS.

ЖЕРТВИ ТОРНАДА В МІССІСІПІ

ДОСІ ВІДШУКАЛИ 11 ЗАБИТИХ І ПОНАД 100 РАНЕНИХ.

ДУНКЕН, Міссісіпі, 26. лютого. — Малу місцевість Дункен, яка має всього 600 мешканців і 100 хат, навістила страшна буря. Ціле місто в руїнах. Зпід румовищ витягнено досі 6 Китайців і 2 Нігрів та трох білих. Нещасні жертви знайшли смерть, коли западалися їхні доми. З ранених, котрих відвезено до поблизьких шпиталів, багато не пожиє довше як день-два.

Буря перервала всяку комунікацію і довгий час не було помочі знікуди.

З инших міст на заході доносять, що тамтуди проходив рівнож торнадо і залишив велике знищення. Між иншим забив в місцевости Девитт в стейті Аркензо двох людей, а в Даллас, в стейті Тексас — шість осіб.

ОРГАНІЗУЮТЬСЯ ПОЗА ЕП. БОГАЧЕВСЬКИМ.

КОМІТЕТ ОБОРОНИ ГРЕКО-КАТ. ЦЕРКВИ СКЛИКУЄ ШИРШІ НАРАДИ.

НЮ ЙОРК, 26. лютого. — Вчора відбулося тут засідання Комітету Оборони Української греко-кат. церкви, на якім рішено скликати ширші наради комітету і запросити на ті наради священиків і відпоручників церковних громад.

Наради відбудуться дня 26. марта в галі укр. греко-кат. церкви в Аллентавн, Па.

Ціль нарад: Облекшити громадам перебрання церковно-народного майна у свої руки і затісненне організаційного звязку між тими громадами, що не узнають церковної влади еп. Богачевського.

НАПАД НА ДЕМСІЯ.

АТЕНТАТЧИК СТРІЛИВ РАЗ, НЕ ВЦІЛИВ І ВТІК.

МІЯМІ БІЧ, 26. лютого. — Бувший кулачний чемпіон Джек Демсі малощо не попращався сьогодня з життям. Отоколо 5 години над раном ввійшов до його кімнати якийсь чоловік. Демсі встав з ліжка, а чоловік стрілив з револьвера і зник. Куля застрягла в стіні. Демсі не здає собі справи, що цей напад мав озкачати. Можливо, що він звязаний в якийнебудь спосіб з тою кулачною боротьбою, яку він тепер тут влаштовує між Джеком Шарки і Стриблингом. А можливо, що Демсія хотіли пірвати і вивезти в якесь укрите місце, щоби потім домагатися доброго викупу. Так думає Демсі, а люде сміються, бо кажуть: як то можна пірвати такого силача і чемпіона.

ЛИНДБЕРҐ У НАРЕЧЕНОЇ.

ОБГОВОРЮЮТЬ ПЛЯН НЕДАЛЕКОГО ШЛЮБУ.

КВЕРНАВАКА, Мексико, 26. лютого. — Чарлз Линдберґ перебуває тепер у гостях в прекрасній віллі американського амбасадора Двайта Морра. Тут він проходжується по городах та їздить собі по околиці автомобілем разом зі своєю нареченою. Кажуть, що тепер западе там рішення щодо цього, де має відбутися шлюб.

МІЖНАРОДНИЙ КАНАЛ ЧЕРЕЗ НІКАРАҐВУ.

ВАШИНҐТОН, 26. лютого. — Сенат ухвалив резолюцію сенатора Еджа, силою якої призначено $150,000 на початкові роботи в справі переведення міжнародного каналу через Нікараґву. Канал той відограв би таку ролю як панамський, бо перетяв би континент і злучив би водною дорогою Атлянтійський океан з Тихим.

ЩЕ ТІЛЬКИ ТРИ КРІСЛА ЗАЛИШИЛИСЯ.

ВАШИНҐТОН, 26. лютого. — Вже всі секретарі позабирали свої крісла, заплативши за них по $110, а залишилися тільки крісла секретарів: Мелона, Ню і Вилбура. Виходить, що вони останутъ в кабінеті Гувера. Вибраний президент забрав своє крісло, на якім урядував як секретар торговлі, а купив собі нове.

ПОСТРІЛИВ НЕВИННОГО.

ОЗОН ПАРК, Ню Йорк, 26. лютого. — Герри Ляґовіц, літ 17, вертав над ранком з забави. Коли входив до хати, робив це так поспішно, що це видалося дивним детективови Робертови Вудсови. Детектив думав, що це злодій вкрадається до хати. Знову хлопець налякався, бо думав, що це нападає на нього бандит. З тої причини Ляґовіц почав утікати, а детектив за ним стріляти. Наслідок такий, що Ляґовіц лежить тяжко ранений у шпиталю, а детектив відповідає перед інспектором.

МОРРО ПРОТЕСТУЄ.

ДОМАГАЄТЬСЯ ОСТРОГО ПОКАРАННЯ БАНДИТІВ, ЩО ЗАБИЛИ АМЕРИКАНСЬКИХ ІНЖИНІРІВ.

МЕКСИКО СИТІ, 26. лютого. — Амбасадор Двайт Морро звернувся до мексиканського департаменту заграничних справ з домаганням острого покарання бандитів, що пірвали американських інжинірів Ундервуда і Ейсторпа.

Поліція мала вже піти шукати за бандитами і частину їх переловити. Зате бандити відомстилися в цей спосіб, що розстріляли задержаних у себе інжинірів.

НІС ВОВК, ПОНЕСЛИ І ВОВКА.

НАЙСЛАВНІШИЙ ТОРЕАДОР РАНЕНИЙ ТЯЖКО БИКОМ.

МЕКСИКО СИТІ, 26. лютого. — Мексиканці сумують, бо їх ідол лежить тяжко ранений у шпиталю. Ідолом тим є Пепе Ортіз, славний тореадор, побідний борець з биками. В останній боротьбі заїхав одначе бик Ортізови рогом в стегно і тяжко його ранив. Лікарі кажуть, що можливо, що він видужає. Ортіз витав у своїм часі Линдберґа і дав йому в презенті свою шапку, яка була свідком його побід над биками.

З ПОЛЬЩІ НЕ МОЖНА ВЖЕ БУДЕ ВИВОЗИТИ ЯЄЦЬ.

З днем 1. лютого ц. р. входить в життя міністеріяльний розпорядок, яким установлено вивозове мито на яйця. Це мито дуже високе: 200 зол від 100 кг. брутто. Вільні від мита є тільки: 1) яйця призначені для власного вжитку тих осіб, що виїздять за границю, а також висилані почтою, залізницею, морем і иншими комунікаційними шляхами у скількости не понад 50 штук, 2) яйця, що їх вивозять рільничі продуценти і їх організації — за дозволом міністерства скарбу. — Цей розпорядок обмежує сильно вивіз яєць за границю, що спричинить подешевіння цього продукту в краю.

САМОЗВАНЕЦЬ НА УКРАЇНІ.

Рижський кореспондент „Морнінґ Пост-у" повідомляє:

На Україні появився самозванець, що представляє себе за царя Миколу II. Селяни скривають місце його перебування перед органами влади. Він постійно переїздить з одного села в друге і радянські власти не можуть його найти. В деяких околицях України ведеться монархістична пропаґанда за радянською монархією під гаслом: „Цар і ради".

Скільки то було вже досі тих самозванців на Україні, а скільки їх ще буде?!

УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ В РОКОВИНИ 22. СІЧНЯ 1919 Р.

В день великих роковин 22. січня 1919 р. відбулося в помешканні Українського Соймового Клюбу у Варшаві святочне засідання Української Парляментарної Репрезентації. Крім усіх послів Українського Національно - Демократичного Обєднання взяли участь в тому засіданні також посли Української Соціялістично-Радикальної Партії і безпартійні українські посли, а також посли Білоруського Клюбу.

Засідання відкрив відповідним святочним словом посол **д-р Дмитро Левицький,** голова Українського Клюбу. По нім говорив **пос. Д. Паліїв,** що спинився над вагою акту зєдинення з 22. січня 1919 р. А за найкращий і наглядний доказ ваги того акту в сучасний момент подав факт обєднаного засідання всіх національних українських послів, присвяченого тим великим роковинам.

З білоруських послів зложив з тої нагоди відповідний привіт **пос. Карузо.**

КОНФІСКАТА ПОВІСТИ А. ЧАЙКОВСЬКОГО „ДО СЛАВИ".

„Тернопільський Голос" з дня 15. січня пише: „Староство в Тернополі рішенням з 3. січня 1929 ч. 863/29 сконфіскувало повість Андрія Чайковського під заголовком „До Слави" за „артикули о тресці антипаньствовей" на сторонах 7, 103, 124, 136, 148, 154 до 183 і т. д. Є це історична повість з часів гетьмана Петра Сагайдачного як друга частина великої історичної повісти „Сагайдачний" у шести частинах. Повість „До Слави" видруковано тепер в Тернополі накладом видавництва „Чар Зілля". В справі конфіскати інтервенював дня 11. січня ц. р. посол д-р Баран у воєвідстві. Справа конфіскати є вже в окружному суді в Тернополі і він вирішить дальшу судьбу поліційної конфіскати".

ГРАБУНКИ И УБИВСТВА.

На Василя Кондрука, що їхав з Чорних Ослав (пов. Надвірна), напав на дорозі Федько Менюк і вдарив його вісім разів сокирою так, що він упав непритомний на землю. Менюк, якого вже арештовано, забрав після того з кишені Кондрука 57 зол. — В Кутах Старих, косівського повіту, вбили Стефана Будза наслідком якихсь особистих порахунків Іван Бойчук (син Михайла) та Іван Бойчук (син Миколи). Обох їх теж арештовано. — З приводу нещасливої любови стрілив собі в серце Маркус Сінґер у Снятині, в домі своєї нареченої Рахилі Лінднер.

ДЖЕКІ КУҐЕН У ВІДНІ.

Відомий фільмовий артист-дитина Джекі Куґен приїхав тепер до Відня, де виступає разом зі своїм батьком у варієте. Куґен уже тепер не дитина, а 13-літній молодець у циліндрі і фраку. Він співає якусь анґлійську пісню, а потім веде ніби дотепний діяльоґ зі своїм батьком і бавить публику коштом батька. Всесильна та мамона! Віденська преса радить молодому Куґенові, щоб він вертав радше до Америки, записався до школи і вчився, як кожний інший смертельник, а не пускався на кльовна, до чого не має найменших даних. Та цієї доброї ради не послухає, очевидно, ні молодий Куґен ні тимбільше його батько, як видно, людина підприємчива, що вміє використовувати популярність свого сина на всі лади.

СКАНДАЛІЧНА АФЕРА ЛЬВІВСЬКОГО АДВОКАТА.

Нема то, як жити в столиці, хочби навіть у такій миршавій, як наш коханий Львів. Завсігди щось нового та ще сензаційного. От хочби та сензація за мілінові ошуканства пана д-ра Кольніка, або не менше маспенька також веселого доктора, а навіть вже адвоката Станислава Правна. Кажуть люди, що вони оба подібні до себе, як дві каплі води, або два платки брудного малопольського снігу. Кажуть, що цей панок, себто адвокат Правн, дуже здібний, не менше від д-ра Кольніка, лише більше скромний. Перший, д-р Кольнік, понатягав клієнтів „Банку Взаїмного Кредиту" на міліони, зноваж адвокат д-р Правн натягнув своїх клієнтів „буржуїв" лише на 30,000 долярів, так, що пофалшував векслі. Навіщо стільки грошей потребував д-р Правн як і д-р Кольнік? Скажемо на вухо: оба дуже любили зелену природу та блискучих метеликів. І так: д-р Кольнік їздив до Шевінінґен, зате адв. д-р Правн купував нові люксусові самоходи на те, щоб поставити коли не світовий, то хоч польський рекорд у перегонах. Тому то їздив зі Львова аж до Константинополя, а ще частіше до Варшави. Але таки рекорду не поставив, бо застряг по коліна в снігу. Застряг, відморозив собі вуха, дещо охолонув з великого запалу та почимчикував до города Львова. А тут тобі чудасія: плати векслі та ще за 30,000 долярів. Еге! — подумав він, які ви, клієнти, премудрі! Я вас всіх навчу... Недовго роздумуючи, замовив собі оборонця, щоб боронив його перед напастю та побіг сам до прокуратора за опікою. Прокуратор вирятував його з опресії і залишив під ключем.

„ДЗВІН СВОБОДИ" ЩЕЗ ІЗ УЖГОРОДУ.

Читаємо в однім ужгородськім тижневику:

Дзвін, що його привіз Жаткович з Америки до Ужгороду дня 2. грудня 1920 року, на знак вільної автономії Підкарпатської Руси, стояв німо на подвірю жупанату. Стояв опущений, тільки кури сиділи на нім. Прохожі Українці („Русини") не могли здержати своєї усмішки. В осени 1928 р. прийшли невідомі люди і забрали дзвін нібито до Польщі. „Дзвін Свободи" сповнив свою повинність на Закарпатті: раз дзвонили ним 2. грудня 1920 р., а потім замовк, щоби своєю мовчанкою пояснювати положення країни. Вісім літ минуло. Филаделфія, Скрентон, Париж, 8. травня в Ужгороді, мировий договір... те все стало тільки предметом споминів, як і дзвін, знак свободи карпаторуського народу. Бо тепер уже і дзвона нема, тільки стільці і перо, як свідки підписання „середне-европейської унії гноблених народів". Але нічого: ще ми будемо дзвонити своїми дзвонами по всіх церквах наших...

ҐРИПА-ЕСПАНКА.

Найсильнішу форму прибрала „ґрипа" в краіні, звідки поширилась уперше в Европі: в Еспанії, звана раніше „еспанкою". У Мадриді та околиці вмирає денно по 100 осіб.

ЗАЛІЗНИЧИЙ ТУНЕЛЬ ДОВГИЙ НА 19 КМ.

В Італії побудовано залізничий тунель з Больонії до Фльоренції. Довжина тунелю 19 кільометрів.

УБИВ СВОГО УЧНЯ.

В селі Солоне, заліщицького пов., викликав загальне обурення факт убивства молодого хлопця, якого доконав ковальський майстер Михайло Шевчук. У нього був на науці 11-літній Франц Камеселюк, а що молодий хлопчина не міг виконувати всіх тяжких робіт, що були йому понад силу, то майстер побивав його доволі часто. Недавно вдарив його зі злости так сильно ковальським молотом по голові, що нещасний хлопчина згинув на місці. Нелюдського коваля арештовано.

„ШЛЯХЦІЦ НА ЗАГРОДЗЄ".

Такою засадою кермувався, видно, постерунковий Юзеф Станко в Шклі, який — не зважаючи на дозвіл львівського воєвідства — відобрав був лісту на „Рідну Школу" ч. 7 і забборонив колядувати. Мовляв, так йому зателефонувало староство. Одначе переспавшися, на другий день віддав лісту повновласникові. — Здибавши опісля другу групу з лістою ч. 6, вже не відбирав її, тільки аґітував проти „Рідної Школи": „Поцо маце колендоваць на пануф, жеби бжухи пасьлі?" І т. д. Одначе громадяни не далися відмовити і колядували далі. — Нераз дивувалися ми, хто ширить між народом байку, немовби в „Рідній Школі" вчилися діти самих панів, хоча це очевидна брехня, бо 90 відсотків усеї молоді в школах і виховних установах „Рідної Школи" — це діти селян і робітників. І тут виявилося, хто пускає такі нісенітниці, щоб відягнути маси від „Рідної Школи".

НІМЕЧЧИНА ВІДМОВИЛАСЬ ВПУСТИТИ ДО СЕБЕ ТРОЦЬКОГО

ШТРЕЗЕМАН І СОЦІЯЛІСТИ-МІНІСТРИ БУЛИ ПРОТИ ДОПУЩЕННЯ ЙОГО В НІМЕЧЧИНУ. ТРОЦЬКИЙ ПИШЕ СВОЇ СТАТТІ ДО НЮЙОРСЬКОГО „ТАЙМСА".

БЕРЛІН (Німеччина), 26. лютого. — Німецький кабінет міністрів, обміркувавши прохання Троцького про допущення його в Німеччину, ухвалив відмовити тому проханню. Міністер справ закордонних Штреземан рішуче виступив проти допущення Троцького в Німеччину. Штреземана підтримали міністри-соціялісти.

ЦАРГОРОД (Туреччина), 26. лютого. — Троцький звідси вислав до нюйорської ґазети „Таймс" свої статті зприводу видалення його з Росії. В першій статті він заявляє, що його персональні розходження зі Сталіним і його ґрупою не міняють відношення Троцького до марксизму та большевизму. Він говорить, що в своїх статтях точно висвітлить сучасне становище в Росії та події кавколо його видалення з СССР. В першому артикулі своїх статей Троцький говорить, що він не хотів виїздити з Росії, а тому влада силою видалила його під охороною чекістів.

КОРОЛЬ ПІДТРИМУЄ ДИКТАТОРА.

ПРІМО ДЕ РІВЕРА ЗАЯВЛЯЄ, ЩО КОРОЛЬ ЦІЛКОВИТО ЙОГО ПІДТРИМУЄ. ДИКТАТОР ЗВІЛЬНИВ СЕВІЛЬСЬКОГО ҐУБЕРНАТОРА ТА ВЕСЬ ҐУБЕРНАТОРСЬКИЙ ШТАБ.

МАДРИД (Еспанія), 26. лютого. — Чотири роки тому Прімо де Рівера персонально призначив ґенерала Конде ґубернатором Севілі. А тепер зовсім несподівано звільнив свого ставленика, запідозрівши його в ненадійности. Разом з ґубернатором звільняється весь його штаб. Це звільнення Рівера перевів так поспішно, що не має навіть кого призначити на місце Конде.

В офіційній державній ґазеті Прімо де Рівера заявив, що він має повне довіря й підтримку від короля Еспанії. Притім диктатор запевнює, що його становище остаточно скріпиться після того, як буде закінчена реорґанізація гарматних частин армії.

НІМЕЧЧИНА ПЕРЕД НЕВРОЖАЄМ.

НІМЕЦЬКІ ХЛІБОРОБИ СТУРБОВАНІ СТРАШНИМИ МОРОЗАМИ, ЩО ПОШКОДЯТЬ УРОЖАЄВИ.

БЕРЛІН (Німеччина), 26. лютого. — Представники юнії хліборобських робітників та кількох членів Райхстаґу з хліборобських районів Німеччини відвідали президента Гінденбурґа. Вони просили його розпочати своєчасні заходи по врятуванню фармерів від неврожаю. Гінденбурґ обіцяв звернути на становище хліборобства свою найпильнішу увагу, будучи за тим, що треба дати німецьким хліборобам потрібну поміч.

Думають, що сильні морози, які проморозили землю на велику глибину, винищили озимі засіви, а також затримають до пізна ярі посіви. Тому Німеччина стоїть перед великим неврожаєм

ПОВСТАННЯ В КИТАЮ РОЗРОСТАЄТЬСЯ.

ДО ПОВСТАНЦІВ ПРИЄДНАВСЯ НОВИЙ ҐЕНЕРАЛ ЗІ СВОЄЮ АРМІЄЮ.

ПЕКІН (Китай), 26. лютого. — В той час, коли війська націоналістичного уряду переслідують повстанців армії Ченґ-Тзунґ-Ченґа, до нього приєднався другий ґенерал Чу-Пан-Тцо зі своєю пятнайцять-тисячною армією. Цим війська націоналістичного правительства поставлені в дуже небезпечне становище.

До цього часу ще остаточно ситуація не вияснена, бо перемоги військ нанкінського правительства анулюються новими повстанчими ґрупами, що захоплюють все нові райони.

ПЕРША ПОМІЧ ГОЛОДНИМ.

АМЕРИКАНЦІ РОЗПОЧАЛИ ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ ГОЛОДУЮЧОМУ НАСЕЛЕННЮ КИТАЮ.

ПЕКІН (Китай), 26. лютого. — Перша грошева допомога з Америки прибула до Китайського Інтернаціонального Комітету Допомоги Голодним. Тепер цей Комітет починає орґанізувати харчові стації в голодних районах.

Рахують, що скількість вже тепер голодуючого населення виносить 12 до 20 міліонів душ. Населення вмирає щоденно тисячами. В менших містах та селах гниють непоховані трупи. Люде шукають собі порятунку в лісах та печерах. Вони роблять „харчі" з ріжних рослин, відпадів і навіть печуть „хліб" з бавовни.

МЕХАНІЗАЦІЯ АРМІЇ.

РОБИТЬ УТРИМАННЯ АРМІЇ ДЕШЕВШИМ, НЕ ЗМЕНШУЮЧИ ЇЇ СИЛИ.

ЛОНДОН (Анґлія), 26. лютого. — Механізація ще одної польової артилерійської бриґади, в якій коні замінені моторовим тяглом, принесла зменшення витрат для утримання її на 2,525,000 долярів річно. Поволі переводячи армію на механічне тягло, Анґлія, починаючи з 1922 року, зменшила витрати на свою армію на яких 100 міліонів долярів.

В той самий час боєва сила армії не зменшилася, а навпаки, значно поліпшилася.

НЕДАЛЕКИЙ КІНЕЦЬ ГАБІБУЛИ.

КАЛЬКУТА (Індія), 26. лютого. — Сюди приїхало кількох німецьких інжинірів, що недавно вибралися зі столиці Афґаністану, Кабула. Вони розповідають, що там панує повна анархія. Габібула, не маючи засобів для утримання своєї армії, весь час здирає контрибуції з торговців. Притім дозволяє своїм військам грабувати ріжні склади.

Загально думають, що довше одного місяця Габібула не втримається в Кабулі. Аманула все збільшує та скріплює свою армію і тепер знаходиться на яких 100 миль від столиці.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖАХЛИВА СТАТИСТИКА

В сьогорічнім календарі У. Н. Союза знайдете статтю нашого фінансового секретаря, затитуловану „Від наглої а несподіваної смерти". Радимо кождому членови нашої організації її прочитати і добре над нею призадуматися, а призадумавшись, просимо передати її прочитати иншим нашим людям, знакомим і приятелям, що ще не суть в У. Н. Союзі.

Вже з тої картини, яка обнимає собою нещасні випадки одного тільки послідного року, легко пізнати, в яких страшних обставинах доводиться нам тут жити. Поминім зростаючі з кождим роком жертви трійного алькоголю, поминім автомобільні катастрофи, а звернім увагу тільки на те, що на протязі одного року було серед наших членів аж 6 випадків самовбийства. В старім краю самовбийство це була надзвичайна рідкість. На міліони нашої селянської маси не припадало стільки самовбийств, що тут припадає на 20,000 робітників. Живемо отже в надзвичайних обставинах, які вимагають особлившої опіки над нами. А ту опіку може дати добра організація, і то така, що забезпечує чоловіка і його родину не тільки матеріяльно на случай нещасного випадку, але яка являється для тої людини товаришом і розрадою. А такою організацією є сам У. Н. Союз. Зорганізовані і виховані в рядах нашої організації уважають себе одною великою родиною. Члени наші одержують часопис, котрий відсвіжує їм ум і звертає їх душу до вищих ідеалів і в той спосіб учить їх лекше переносити життеві нещастя. Члени наші втягнені в народну працю. Вони організують школи, будують Народні Доми, закладають фінансові спілки, влаштовують віча, концерти і вистави. У них є життева ріжнородність, вони вчаться, як боротися з лихом, як вдержувати в життю рівновагу. І хто тільки живе по нашій програмі, цей має упорядковане життя, той витревалий і має з життя дійсну радість.

Може хто й не доцінює тої великої користи, яка спливає на нього як члена нашої організації, може її і не добачує, але це ще не означає, що її нема. Добачить її цілком певно кожда свідома людина, коли тільки захоче над тим застановитися.

Колиж ми переконаємося, що У. Н. Союз дав українському робітникови в Америці велику прислугу, коли він був і є великим добром для цілої нашої іміграції, то чом би не притягнути до того Союза ще своїх дітей? Таж їм бажаємо як найбільшого добра, таж ми раді їм неба прихилити, то чом не прихилити того, що проситься до них в хату? Чом не виховати нам наших дітей на здисциплінованих, свідомих, ідейних громадян і на добрих дітей свого народу? Чом тих дітей не вписати до У. Н. Союза і то сейчас? Подумаймо над тим в теперішній час ювилейної кампанії, записуймо дітей в члени Союза і хоронім їх від злих впливів.

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЕМА ПЕРЕД ПОЛЬСЬКИМ СОЙМОМ.

Промова посла Української Партії Праці д-ра Михайла Західного, виголошена в польському соймі з нагоди ґенеральної буджетової дебати.

Польська цензура сконфіскувала в краю промову посла д-ра Західного, яку він виголосив в польськім соймі з приводу того, що в польськім буджеті предбачено видаток в сумі 200,000 золотих, призначений на будову українського університету у Львові. З тої промови подаємо слідуюче:

Український університет.

Забираючи голос у буджетовій дебаті, не можу поминути одної з позицій ресорту міністерства віроісповідань і освіти, а іменно квоти 200,000 зол., призначеної на мниме креовання українського університету у Львові. Не можу поминути цієї позиції з цього приводу, що поміщення її в буджеті було подиктоване в дійсности потребами тактики закордонної політики польського уряду. Ця позиція відповідає інтенціям соймової ґрупи, яка взяла в буджетовій комісії ініціятиву переформування цієї позиції в буджеті. Отсе завдання було, для цієї ґрупи тим лекше до переведення, що, як загально відомо, опозиція урядової ґрупи проти цього внесення мала чисто академічний характер. І не диво, бо згадана позиція в її нинішному зясованні не ріжниться засадничо від позиції, поміщеної в свойому часі до буджету самим урядом, — з власної ініціятиви — на створення суроґату українського університету під назвою „Студіюм Рутенум" у Кракові.

В одному і в другому випадку політичний мотив лежить не в ділянці внутрішної політики, але в ділянці заграничної політики уряду. В одному і в другому випадку міжнароднє положення диктувало для міністра закордонних справ конечність виказатися перед форум Союза Народів бодай спробою мінімального виконання зобовязань, принятих Польщею супроти міжнародніх чинників в заміну за признання існуючих східних границь Польщі.

Як в часі лянсовання отсього гумористичного „Студіюм Рутенум", так і тепер стоїть польський уряд перед фактом надходячої конференції Ради Союза Народів, на якій має бути засадничо порушена вкінці справа тзв. національних меншин.

Маю усі дані, щоб ствердити, що як тоді, так і сьогодні проєкти цього рода, формуловані у виді буджетових позицій, які мають характер маскуючої міжнародньої політичної гри, скінчаться на нічім як для політиків, які справді бажають українського університету, так і для польського уряду, який задумує цим способом продовжати в світовій опінії фікцію розвязування квестії тзв. української меншини в Польщі.

Стверджую рішучо, що отся компромітуюча забава в український університет є тільки забавою без будьякого культурного змісту. Це є фікція без вартости.

Аспірації Українців під Польщею.

Зрештою, навіть поважна і справжня розвязка такого питання, як університетське питання, не булаб ніякою розвязкою меншостевого питання навіть для національних меншин „сенсу стрікту". Щож щойно говорити про таку велику проблєму, якою є питання більш як сім-міліонового українського народу в Польщі, яке то питання не дається розвязати ніяким чином в рамах пересічного меншостевого питання, тому що український нарід, який всупереч своєї волі знайшовся в границях польської держави, є безоглядним господарем на своїх землях, а тим самим має право і мусить зреалізувати свої політичні аспірації на повну національну незалежність.

Українська проблема.

В звязку з цим застереженням переходжу до ділянки закордонної політики, щоб обговорити українську проблєму, і то не як меншостеву квестію, лиш як одну з отвертих, дефінітивно невирішених, широких питань міжнародного характеру. Бо питання державної приналежности західно-українських земель, які знаходяться сьогодні в границях Польщі, є справою, яка не є остаточно вирішена не лиш для українського народу і для українського населення цих земель, але є отвертою також для міжнародних чинників, міродайних для Польщі.

Рішення з 14. березня 1923.

Отсим чинником є для Польщі без сумніву Союз Народів. Загально відомо, що Польща виводить своє право до нинішних східних границь з голосної децизії Ради амбасадорів з 14. III. 1923., яка закріпила тодішний стан цих границь, — до речі під ріжними умовами, висуненими з огляду на національні прикмети інкорпорованих земель, а яких Польща навіть у дрібній частині не дотримала.

Постанова Ради Союза Народів з 10. XII. 1927.

Міжтим є фактом, знонавіть це, для Польщі одиноке, мниме жерело права суверенности над згаданими територіями, є перечеркнене в прінціпі преважною постановою Ради Союза Народів з 10. грудня 1927., принятою на підставі осуду Правничої Комісії Союза Народів, виданого при нагоді розгляду виленського питання в спорі між Польщею і Литвою за державну приналежність Виленщини. Ця опінія звучить: „Рада Союза Народів є суверенна, натомісць Рада Амбасадорів — ні". Видана на підставі осуду Правничої Комісії Союза Народів децизія Ради Союза Народів постановляє, що питання Вильна є отвертим питанням, таким чином — нерозвязаним, іншими словами, що децизія Ради Амбасадорів з 14. березня 1923 є правно неважною і неостаточною.

Отся постанова Союза Народів перечеркує рішення конференції амбасадорів у прінціпі, отже в цілій його ширині, тому, що відмовляє конференції амбасадорів компетенції видавати взагалі цього рода рішення. Таким чином вага цієї постанови торкається не лиш малого виленського відтинка, але цілої східної польської границі, принятої на конференції амбасадорів, і робить отвертою не лиш квестію Вильна, але в рівній мірі також прилеглих до цієї границі білоруських і українських земель. Цю обставину підношу на цьому місці з цілим притиском.

Міжнародній характер українського питання.

Маючи на увазі засаду самовизначення народів, на підставі котрої побудовано цілість міжнародніх взаємин, і маючи формальну ґарантію Ради Мирної Конференції з дня 28. VI. 1919, яка запевнює українському населенню зреалізовання права самовизначення цим населенням, уважаю за найважніший критерій у питанні, чи українська проблєма в Польщі є квестією залагодженою, чи отвертою, становище самого українського населення.

Український нарід зреалізував на своїх землях для себе сам засаду самовизначення, створюючи власну державу, що обіймала також територію Східної Галичини. Ця держава, будучи вже підметом міжнародного права, була заатакована Річипосполитою Польською, яка повстала рівночасно, наслідком чого була війна і мілітарна окупація Східної Галичини польськими військами. Факт цієї окупації викликав цілий ряд міжнародніх актів, ціллю яких було зясовання правно-державного становища Східної Галичини. Найвища Рада Мирної Конференції з 28. червня 1919, числячися з фактом окупації Східної Галичини польськими військами, приняла цей факт до відома, а затримуючи надалі право суверенности над Східною Галичиною, заґарантувала населенню цієї країни виконання права самовизначення.

Населення цієї країни боронило від хвилі окупації постійно своєї державної незалежности, давало постійно вислів свойого рішучого протесту проти існуючої окупації і активно боролося з нею. Такими чинними протестами були: абстиненція від участи в конскрипції враз із опротестованням цього розпорядку окупаційної польської влади, як безправного, відмова давати рекрута до окупаційної польської влади, самочинне і спонтанічне нищення всіх зовнішних признак польського панування — актами саботажу, неучасть у виборах до законодатних установ Річипосполитої Польської, пасивний опір при плаченні державних данин і податків — атентати на провідників польської держави і її відвічальних публичних функціонарів.

Проти децизії Конференції Амбасадорів з 14. березня 1923 запротестував у Парижі негайно після її заістновання Президент Української Національної Ради, — Суверен Східної Галичини з волі її населення — Евген Петрушевич, а дня 17. березня 1923. запротестувала проти цієї децизії Українська Парляментарна Репрезентація (українські посли до сойму Річипосполитої Польської, вибрані на території північних українських земель під Польщею, а які приняли на себе часово оборону національних інтересів також українського населення Східної Галичини). Зрештою український нарід, змагаючися за своє державне буття, не перестав навіть на хвилю протестувати проти свойого уярмлення, доказом чого кроваві листопадові дні у Львові і в краю в десяті роковини української державности.

Стверджую отже з цілою рішучістю, що проблєма українських земель, які знаходяться під цю пору в границях Польщі, не набула через інкорпорацію їх до Польщі дефінітивної розвязки ані для міжнародніх чинників та для Союза Народів і її члена Річипосполитої Польської, ані для других контрагентів рижського договору, а тим менше для українського народа. Ця проблєма була і є таким чином проблємою отвертою в міжнароднім значінні.

Я висвітлив вичерпуючо міжнародній характер українського питання в Польщі не з тією метою, щоб полемізувати з міністром Залеским, який у свойому експозе перед соймовою комісією для закордонних справ взагалі про цю проблєму не згадав — так, немов вона для Польщі і її уряду не існує. Правда, виводи міністра закордонних справ Польщі доповнив посол Нєдзялковскі ствердженням, що українська квестія є міжнародньою квестією, одначе це ствердження не покривається з рівнозвучною моєю номенклятурою. На мою думку, посол Нєдзялковскі, уважаючи українське питання міжнародньою квестією, хотів цю квестію виелімінувати з границь Польщі і перекинути її за Збруч в розумінні інтервенції на Радянській Україні, — в розумінні інтервенційної концепції воєводи Юзефского. Ця концепція, скажім — згідна з моєю — наразилаби посла Нєдзялковского на конфлікт з ППС, якої члени Морачевскі і Васілєвскі, творячи в свойому часі під проводом начальника Польщі маршалка Пілсудского соціялістичний польський уряд, видала перший акт, на підставі якого (дискредитуючи раз на все великий клич: за нашу і вашу волю) вислали польським повстанцям у Львові на поміч польську армію і взагалі започаткували окупацію Східної Галичини.

Не числю також на те, щоб своїми слушними виводами я міг переконати будького з польської сторони.

Я бажаю тільки відсвіжити в памяті міжнародніх чинників важливу проблєму Східної Европи, що являється постійним жарищем міжнародніх конфліктів, і яка мусить як найскорше знайти розвязку на міжнароднім терені згідно з прінціпом самовизначення народів.

Український нарід, свідомий свойого слушного права до державної незалежности, заманіфестував це право кровю своїх найліпших синів у нерівній боротьбі і підняв дальшу боротьбу за національне і соціяльне визволення західно-українських земель під кличем зєдинення цих земель з Радянською Україною. Ця боротьба триває і буде тривати надалі аж до цілковитої перемоги нашої слушної справи.

Д-р. Остап Ґрицай.

В 150-ТІ РОКОВИНИ НАРОДИН ГРИГОРІЯ КВІТКИ-ОСНОВЯНЕНКА

(2)

А гірку недолю мужицького життя давніми віками поети не тільки не малювали, але й не хотіли її розмальовувати, або так як в тодішнім життю хліборобів воняв панству дьоґтем, так і в літературі того часу для хлібороба не було місця. Тимто такі ідилії не тільки не розкривали ніякої правди про хліборобське село, а навпаки — вони ховали її в туманах вигаданої мрійливої поезії, звертали все на млосне кохання — особливо в сумовитих піснях про закоханих, що звалися „елєґіями" — зза чого ще наш Шевченко відзивався з гірким докором про ті неправдиві малюнки села в панських ідиліях, кажучи в одній зі своїх славних поем:

„Якби ви знали, паничі,
Де люде плачуть живучи,
То ви б елегій не творили,
Та марне Бога б не хвалили,
На наші сльози сміючись..."

Правда — протягом століть до Квітки попадались тут і там твори, в яких доводи вражаючі картини з мужицького життя — ось як напр. німецька поема з XIII. ст. „Meier Helmprecht", — і відзивалися иноді дуже авторитетні голоси про соціяльне положення селян. Так нпр. на переломі XVII. ст. у творах французького письменника Лябрієр (**La Bruyere**) та славного німецького фільософа В. Ляйбніца (**Leibniz**). Цей останній — це один з перших новітніх фільософів, що порозуміли гаразд далекосяглість ідей модерного соціялізму; він автор пропамятних меморіялів у справі поліпшення положення робітників і селян та проти кріпацької неволі хліборобів. Писали теж про нужду селянства й великі французькі фільософи XVIII. ст. Але мов на перекір цьому вдержувалися в літературі ще завжди солодкаві ідилії по традиціям давнішого підходу до селянства; реалістичні картини з його побуту належали ще й на початку XIX. століття до рідких виїмків. Аж на коротко перед Квіткою появилися в 1826 оповідання славного данського письменника Стефана Бліхера (**Blicher, 1782—1848**), в яких він прегарно змалював побутові картини з життя данських селян в Ітляндії (це провінція Данії Juttland), надаючи цим оповіданням з селянського побуту — не тільки в данській літературі — новий напрям. Правда — Бліхер не ставив собі завданням малювати „як люде плачуть, живучи". Соціяльна тенденція відступає в нього на другий плян уже хочби тому, що умовини життя хліборобів в Данії не мали нічого спільного з нуждою поневолених кріпаків. Бліхера заслуга в тому, що він малює правдивих людей з хліборобського світа, ніяких поперебираних паничів і панночок, ніяких вигаданих пастухів з любовним квилінням на устах, тільки дійсних репрезентантів селянства. І коли Бліхер малював цих людей гарними, у красі первісної природи їх здорових душ, то він цим рівнав їх з панськими героями в панських оповіданнях, він показував, що й душа простого хлібороба спосібна відчувати так же глибоко й ніжно, як і панська, і що тому нема чого соромитися письменникам уводити правдиві малюнки з хліборобського життя в літературу.

А таку саму заслугу в українському оповіданню має безперечно наш Квітка-Основяненко.

Не зразу й не українською мовою почав він писати свої твори. Спершу Квітка пише повісти і драми на московській мові — твори, про які тут говорити не будемо — а щойно тоді, коли нашому письменникові було вже 55 років, надруковано його першу українську повістку „Салдатський патрет" (1833). Відтак написав Квітка цілий ряд повістей українською мовою, з яких — як я вже зазначив — на першому місці треба поставити оповідання: „Маруся" і „Сердешна Оксана", а побіч них як дальші найкрасші твори Квітки повісти: „Козир-дівка", „Щира любов", „Добре роби, добре буде", відоме оповідання „Перекотиполе", „Божі діти" та пів гумористичні повістки: „Мертвецький великдень", „Конотопська відьма" й „От тобі і скарб". Про драматичні твори нашого письменника згадаємо при кінці цього нарису.

Погляньмож тепер хоч коротенько на найважніші зі згаданих оповідань.

Повість **„Маруся"** добула такого розголосу, вона так тісно заязана з іменем Квітки-Основяненка, що наш славний письменник П. Куліш (1819—1897) писав у своїй розвідці про Квітку: „Правду говорили ті, що казали, наплакавшись над „Марусею": На його надгробкові написати-б тільки: Автор „Марусі". І воно й до сьогодня так, що це оповідання з усіх творів Квітки українському читачеві найбільш відоме і здебільшого найбільш симпатичне. А властиво все в ньому на причуд простеньке. Парубок Василь полюбив щиро одиноку дочку заможного хлібороба Наума Дрота, Марусю. Він після полагоди справи з військовою службою сватає її і має одружитися з нею, але в міжчасі Маруся, важко простудившись, вмирає, а Василь поступає з розпуки в монастир і незабаром теж прощається з цим світом. От і все. Але почніть ви тільки уважно читати цю історію про кохання Василя з Марусею! Якимиж чарівно гарними красками змальовує тут Квітка наших українських хліборобів! Я зазначив уже висше і зазначу при згадці про инші оповідання Квітки ще основніше, що соціяльна сторона хліборобського життя в епоху сучасного йому царизму не змальована ним у всій своїй далекосяглости. Але в оповіданню про Марусю не відчувається цього як недостачу, навпаки — нам гарно бачити тут тип хліборобського заможняка, в якого „було й воликів пар з пять, була й шкапа, були й батраки (слуги); було чим і панщину відбувати і у дорогу ходити; булаж і нивка, одна і друга ще дідівська, а третю він сам уже купив". В околі свойого мало господарства старий Наум це своєрідний володарський тип, усе в його життю і в хаті є йому по волі („у нас — каже про Наума його стара жінка Настя — іде по божому та по старосвітськи: він мені закон, а не я йому"), він повний патріярхальної суворости, поваги й достойности. За такого українського хлібороба нема чого нам стидатися перед світом; в ньому є стихія прадідної незломної сили й туга свідомість власної гідности. Чужинець, читаючи „Марусю", має нагоду переконатися про те, що наш хлібороб не тільки вічний кріпак і похилений нуждар: Наум Дрот у своїй хаті такий же пан, як і дідич у своїй палаті; буденщина цього хлібороба таксамо звязана з прадідними традиціями родинної чести і слави, як і життя гордого дворянина. Коли ось Василь уперше присилає старостів до Марусі — це одна з найкрасших, й культурно-історичного значіння картин в нашім оповіданню — то Наум, хоч цінить Василя і чує гарячі просьби Марусі за ним, не хоче зразу віддати укоханої дитини за Василя, бо його жде ще військова служба, а Наумові важко віддавати дочку на непевне. — „Що тоді буде з Марусею? — питається наш український батько.

(Дальше буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КОРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 55, повідомляє всіх своїх членів, що надзвичайні збори відбудуться дня 28-го лютого с. р., в год. 6-тій вечером, в гали парохіяльній. Проситься кождого прибути. — П. Демчук, предс.; П. Чайковський, кас.; Н. Шандровський, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

Українська програма, заарранжована фірмою Січового Базару — „Сурма" з Ню Йорку, знайшла широкий відзив серед українського громадянства, як про се свідчать десятки листів, надісланих до сеї інституції, як також телефонічні розмови, а навіть особисті відвідини деяких громадян безпосередно по скінченню програми.

Перш усього треба сказати, що є загальне признанне за сам факт замовлення української програми на радіо. Кождий, хто пише, висловлює свою радість ізза появи українського слова на радіо. Таксамо є загальне признанне за дуже добірну програму, яку приготовив п. Сурмач. Нема ані одного голосу уємної критики за неї; противно, самі похвали.

А третє — і се найважнійше, кождий домагається постійної української години на радіо, щоби мож почути рідне слово в своїй хаті з воздуха. Майже кождий обіцює свою поміч і лише питає, як може помогти. Люди розуміють, що про таку годину можуть постаратися українські бизнесмени подібно, як се зробили Поляки, котрі мають що неділі польську годину і в тім часі виголошують патріотичні промови та розголошують польські підприємства.

Перший, що телефонічно заявив своє признанне, був Іван Сосульський з Джези Сиdi. Він говорив в порозумінню з сусідом, Данилом Мадаєм, „бучером" якраз в часі, коли в „Сурми" явився Василь Савран з Бейону, котрий приїхав з жінкою сейчас по промові Сурмача, щоби закупити рекорди пісень, які вони чули на радіо. Слідуючого дня прийшов Ал. Корчак з Ню Йорку і Андрій Бучко з Іст Гемпстед, Лонг Айленд. Сей останний сказав, що його вислали сусіди Українці для зложення желань „Сурмі" з нагоди першої української програми на радіо.

З листів, надісланих з Пенсильвенії, Ню Джерзи та Конетикат, довідуємося таке: „Удайтеся до українських бизнесменів за помічю, щоби забезпечити якусь сильну стацію на всі стейти. Я сам готов помогти" — пише Д. Грабовський з Фініксвил, Па.

„Заки Ви дістанете сей лист, ми заінтересуємо Українців та инший людий, що хочуть української години на радіо. Напишіть, чим ще можемо Вам допомогти, а ми радо зробимо все" — пише родина Мих. Гладкого з Нюарку, а окремо дякує за програму Василь Гладкий, також з Нюарку, Святослав Бучак з Ирвингтону, Н. Дж., Ілля Кміт з родиною, також з Нюарку, А. Кальба з Асторії, Л. Ай., Кирило Верещак з Бронксу, Григ. Розмаїтий з Джерзи Сиdi, Григ. Гайдук з Картерет, Андрій Кріп з Нюарку, Анна Тереска з Бруклина, Марія Флінта з Пасейку, і ин., а всі висловлюють надію, що буде й на будуче українська година.

Дуже заохочуючо читається однак такі голоси: „Кождий Українець повинен підперти свою націю, бо українська година на радіо буде коштувати приблизно 4 тисячі долярів на рік. Я так був вдоволений з того, що почув рідну мову через радіо, що був цілий вечер зворушений разом з моїми фаміліянтами, котрих я запросив до себе на радіо" — пише Микола Василик з Ню Бронсвик. „Я протестую проти тих, що кажуть, що нема кому слухати української програми на радіо. На контрах кождий Українець має своє радіо. Ціла польська година перед тим не варта для мене тілько, що українських 15 мінут. Послухати на радіо нашу пісню то варт, а навіть перед Американцями є з чим показатися" — так пише Андрій Лесник з Вашингтон Діпо, Конн. „Аж душа радується почути нашу рідну коломийку на радіо; ноги самі скачуть" — каже Мих. Галькевич зі Страфорд, Конн. „Ми чули нині понад усьо любі пісні і не можемо надякуватися Вам" — пише Царик Михайло з Картерет, а Федор Терещук з Джерзи Сиdi то таки „не міг наслухатися, бо такої програми ще не чув. Я радби її слухати що дня".

Отсе голоси тих дбайливих Українців, що поспішилися з висловом своїх думок. Решта залежить від ширшого загалу, головно від бизнесменів.

Світозір.

—o—

ХТО ВИНУВАТИЙ?

Я завжди читаю обі газети „Свободу і „Америку" та добре слідкую за тим, що в них пишеться. Читаю їх вже від довших літ, а тому й не забув того, що писалося в них раніше. Аж ось тепер прийшло до мене ювилейне число „Свободи" і з нього я бачу, що „Свобода" такою, як тепер є, була ще в самих початках заснования. Я бачу, що вже тоді, коли не було в Америці українського греко-католицького епископа, „Свободі" вже довелося було провадити боротьбу зі священством, що серед українського народа служило Мадярам і Московщині; вже тоді боронила „Свобода" прав української греко-кат. церкви. Тому дивно мені стає, коли читаю, що це виписує проти „Свободи" п. Володимир Лотоцький, теперішній редактор „Америки". Коли п. Лотоцький був в „Свободі", то дрімав собі і ніхто навіть не знав, що він редактором. А тепер став воїном. Якеб число „Америки" не взяти в руки, то вичитаєш, що „Свобода" веде боротьбу, розбиває нарід, що д-р Мишуга „файтується" і розбиває „греко-католицьку церкву" і т. д. Мені, як Союзовцеви, аж соромно робиться, що довгі роки „Свобода" мала собі редактором людину, яка навіть не поцікавилася історією У. Н. Союза і не переглянула старих річників „Свободи", щоби зрозуміти, на чийому місці вона сидить, щоби зрозуміти й пізнати працю перших піонірів тої „Свободи", яка п. Лотоцькому такий довгий час хліб давала. Він не поцікавився навіть працею тих, що були перед ним і не поцікавився знати, що „Свобода" вже не один церковно-народній „файт" перевела, а всі ті „файти" вийшли тільки на користь загально-народній справі, а рівнож і нашій організації, яку пробували розбити. Колиб не було тих „файтів", то ми не булиб виробили з української еміґрації в Америці свідомої української національної маси. Лише „файт", лише боротьба за права народні виробила величезні кадри тої національно-свідомої української еміґрації, в якої черпають собі тепер членів і УНС і УРС і навіть „Провидіння" та ріжні инші українські організації. Не булоб тої боротьби, наша еміґрація й досі смерділаб тут уся в москвофільсько-мадярському, або старому рутенському багні.

Отож, коли доктор Мишуга був ще молодим юнаком в старім краю, то в Америці вже „Свобода" провадила „церковний файт". Таксамо пізніше, коли доктор Мишуга там на Рідній Землі брав участь у наших визвольних змаганнях, „Свобода" вела тут „файт" з ворогами українського народу, що стояли на перешкоді зросту нашої національної свідомости та нашого національного визволення в Америці. Доктор Мишуга певно ще й не думав їхати до Америки, як тут багато наших еміґрантів уже провадили боротьбу зі священиками, чи епископами.

Така сама боротьба, що й тут, ведеться тепер і в Рідному Краю. Чому? — питається себе не один вірний католик. Якась мусить бути прецінь причина, коли власні діти греко-католицької церкви настроїлися проти неї. Ми знаємо з досвіду, що годинник буде показувати точно годину лише тоді, як в ньому нема нічого попсованого. Те саме діється і з церковною інституцією.

Ще перед Світовою Війною я мешкав в Рачестері, Н. Й., з одним моїм краяном, котрий мені розповідав про те, що станиславівський епископ недобрий. Я тоді не вірив йому. Але пройшов час і я побачив, що мій краян говорив правду. Багато взяло часу, поки я переконався, що той епископ мало дбає про долю свого народу, зате вірний слуга тих, що благословлять польське ярмо, яке закинено нашому народови. Але хоч той мій краян і говорив уже тоді правду, мені довелося довго чекати, поки я зрозумів його правдиві слова. А найбільше мене переконало, коли я побачив, що той епископ починає нападати на таких заслужених наших людей, а заразом і таких щиро релігійних, як наш славний письменник Андрій Чайківський. Теперішні владики, як слуги Христові, повинні бути слугами правди, та я бачу, що саме правди вони найбільше не люблять. Тому так виклинають тих, що їм кажуть правду в очі.

Я жию спільно з нашими простими людьми чорноробами. І сам я чорнороб, а тому знаю добре душу наших людей і їх серце. Знаю добре їх гаразди та їх мозольне життя. І чую нераз, як вони боліють над тими епископами і священиками, що гнуться як лози перед ворогом нашого народа, що тремтять за свій хліб і почести і ставлять їх вище загально-народного добра.

Та до часу збанок воду носить. Таксамо й з тими панотцями та епископами, що не щиро служать інтересам свого народу. Прийшов і на них час, коли нарід більше прозріває, набирається національної свідомости та людської гідности. Прийшов час, коли й наш український нарід почав критично дивитися на роботу нашого священства і тут на еміґрації, і там в рідній землі. Звідси і повстало те, що п. Лотоцький називає „файтом".

Я довгі роки придивлявся життю своєї греко-католицької церкви і тепер прийшов до святого переконання, що ніхто не підбунтовував і не підбунтовує нарід проти неї, але самі священики та епископи своєю протинародною діяльністю обурили нарід проти себе. Вони своїм поступованням започаткували той „файт", що тепер ведеться в нашій греко-католицькій церкві. Вони своїм непримиримим поступованням, небажанням признати свої провини перед українським народом та виправити свої хиби, лише загострують та поглиблюють боротьбу народа. Нема чого домагатися від народа пошанівку до себе та до церкви, коли ті, що покликані служити церкві, самі не мають пошанівку до державних прав українського народа та до його церкви. Їм треба памятати, що народня приповідка говорить: „Яке помагай біг, таке й бодай здоров".

Ми в Америці не мали владики через вісім літ. В той час Польща спільно зі своїми союзниками захопила нашу Галичину та розвела там терор і переслідування нашого населення. Ну, думаю собі, тепер вона постарається, щоб зовсім нам не прислали сюди Владики, бо він запротестує проти утисків Польщі, проти її знущань над вірними греко-католицької церкви в Рідним Краю. Та Рим, думав я собі, не призначить нам епископом оборонця прав вірних греко-католицької церкви, бо то пан хитрий, який визнає своїми вірними дітьми лише тих, що мають силу.

Але я помилився. Нарешті, епископ греко-католицької церкви приїхав до нас в Америку. Довго я чекав, щоб наш епископ десь виступив в обороні свого народа та запротестував проти польських звірств, що переводяться над вірними греко-католицької церкви. Та того я не діждався, а зате почув про виклинання наших робітників і народних діячів. Замісць оборони народу, наш епископ в Америці хотів наложити свою руку на все життя тутешніх Українців, на наші українські народні інституції. І коли перша „Свобода" це все викрила і розбила, то слава їй, що вона не схибнула з трийцятьпятилітнього шляху свого вірного служення народови.

Якби п. Лотоцький знав хоч трохи історію української іміґрації з ідейної її сторони, колиб він шанував порох тих піонірів, що заложили „Свободу", яка в своїм часі і його пригулила і дала йому кусник хліба, то він інакше ставився би до тої боротьби, яку веде „Свобода" з рутенською гнилизною, рабством і безідейністю.

Та п. Лотоцький не знає цього. Та це для нас не важне. Його голос не відгравав в американськім політичнім життю ніякої ролі, не відограє і тепер. А рішати буде голос „Свободи", бо за „Свободою" правда і слушність та симпатія народу.

М. Костів,
Озон Парк, Н. Й.

ВІДОЗВА

ДО УКРАЇНЦІВ З ПОВІТУ БРОДИ, СХІДНА ГАЛИЧИНА.

Громадяне! Українці, Ваші браття з повіту Броди, постановили приступити до великого діла, а се до будови Народного Дому в місті Броди в Східній Галичині і тим зазначити нашим ворогам, що Броди, це українське місто. Майже всі повітові міста у Галичині мають вже здавна великі свої Народні Доми, де Українці сходяться на віча та наради просвітні чи кооперативні. Українці в місті Бродах дотепер не мають свого власного дому, де моглиб сходитися в таких важких для нас часах та порадитися спільно над важкою нашою недолею та над потребою повіту. Нам сором, що тут в Бродах Ляхи мають свій дім „Сокіл", жиди мають аж два свої великі доми, а ми, Українці, подавляюча більшість повіту, свої товариства розвиваємо в комірнім у жидівських домах, за котрі дуже дорого платимо. Брідщина після війни прозріла, кацапщина щезла, маємо в кождім селі читальню і кооперативу українську та товариство „Луг". Тяжко працювати в наших товариствах, бо Ляхи роблять тяжкі перешкоди, але всеж таки праця кипить в товариствах, брак лише своєї хати.

Тож кличемо до Вас, Браття, там в новім краю: Поможіть нам у великім начатім ділі, киньте лепту на велику ціль, тим поможете не лише нам хату побудувати, але і докинете цеглинку і до будови великої спільної хати, то є „Вільної України". Не забудьте, що в своїй хаті своя правда і сила і воля. Прошу надсилати гроші збіркові на адресу: Каса „Самопоміч", Броди, Галичина, та подати, хто жертвував.

За Комітет Будови Нар. Дому в Бродах:

Голова: **Олександер Вислоцький,** посол до сойму.

Секретар: **Д-р Чировський,** адвокат.

Скарбник: **Гриць Павлюк,** директор каси.

Вміє схлібляти.

— Я днями цілими слухав би ваших любих розмов...

— Алеж бо ви схлібляєте!

— Зовсім ні, пані, в ваших устах найглупіші балачки звучать наче наймилійша музика.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА за грудень 1928 року.

ВІДДІЛ 206.

Тов. Запорожська Січ у Вунсокет, Р. Ай.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушок проголошено.

Дісланo від членів $56.00

Разом $56.00

Самборський Лука $2.00
Сусла Григорій 2.00
Кінаш Василь 1.50
Швець Андрій 1.00
Затонський Іван 1.00
Зарічняк Антін 1.00
Іванович Юрій 1.00
Каськів Теодор 1.00
Схаб Павло 1.00
Соловчук Матвій 1.00
Строцький Іван 1.00
Сербай Максим 1.00
Самборський Юрій 1.00
Сагайдак Стефан 1.00
Сарахман Іван 1.00
Стойко Пилип 1.00
Пророчок Михайло 1.00
Проборівський Мартин 1.00
Процишин Яків 1.00
Пагут Ілія 1.00
Бойко Йосиф 1.00
Бардачевський Михайло 1.00
Бардачевський Йосиф 1.00
Барабаш Григорій 1.00
Борис Андрій 1.00
Бурак Василь 1.00
Бувтик Семен 1.00
Гавреда Петро 1.00
Підгородецький Михайло 1.00
Кава Йосиф 1.00
Копернюк Мойсей 1.00
Копитко Василь 1.00
Заходник Олекса 1.00
Козак Василь 1.00
Кушнір Василь 1.00
Квасніцький Йосиф 1.00
Куриляк Йосиф 1.00
Корнилюк Василь 1.00
Виспянський Франко 1.00
Гайкович Григорій 1.00
Галас Андрій 1.00
Гук Петро 1.00
Джаман Амвросій 1.00
Гловацький Йосиф 1.00
Околіт Ілія 1.00
Лапчинський Андрій 1.00
Мельник Дмитро 1.00
Матвіїв Денис 1.00
Заходник Олекса 1.00
Либа Тома 1.00
Герман Микола 1.00
Кашуба Теодор 1.00
Шпак Микола 1.00
Бойко Михайло 50
Носик Стефан 1.00
Онуфрик Андрій 1.00
Стангрет Петро 1.00
Олексин Олекса 1.00
Паснак Микола 1.00
Паньків Василь 1.00
Півторак Стефан 1.00
Піндур Теодор 1.00
Савульський Микола 1.00
Стрілець Михайло 1.00
Ставів Петро 1.00
Свирида Михайло 1.00
Свирида Григорій 1.00
Скробач Василь 1.00
Слюсар Стефан 1.00
Шевчук Роман 1.00
Третяк Микола 1.00
Даськів Михайло 1.00
Воляк Михайло 1.00
Келей Дмитро 1.00
Благий Павло 1.00
Земкович Микола 1.00
Гарбуз Бартко 1.00
Николайко Михайло 1.00
Олексин Семен 1.00
Ілекан Микола 1.00
Заяць Петро 1.00
Заяць Еміль 1.00
Андрусів Содонько 1.00
Архитко Михайло 1.00
Балюк Семко 1.00
Базів Іван 1.00
Белей Василь 1.00
Борушевський Теодор 1.00
Буяновський Гнат 1.00
Богуцький Антін 1.00
Булавинець Григорій 1.00
Андрусів Андрій 1.00
Буцовський Микола 1.00
Червоняк Теодор 1.00
Чезецький Володимир 1.00
Чоловський Лука 1.00
Ходак Семен 1.00
Дзундза Панько 1.00
Голубин Іван 1.00
Готра Кирило 1.00
Гойсак Стефан 1.00
Гарасимчук Іван 1.00
Гарасимчук Микола 1.00
Галушка Михайло 1.00
Гривнак Яцко 1.00
Гук Дмитро 1.00
Юган Михайло 1.00
Качала Іван 1.00
Корольчук Олекса 1.00
Кисіль Іван 1.00
Коник Роман 1.00
Ковба Василь 1.00
Ковтун Яцко 1.00
Ковба Іван (Мих.) 1.00
Кухар Стефан 1.00
Крик Микола 1.00
Красниця Микола 1.00
Ланяк Андрій 1.00
Лалюк Андрій 1.00
Лисий Іван 1.00
Луцишин Василь 1.00
Малик Михайло 1.00
Мандич Микола 1.00
Матвіїшин Іван 1.00
Мазурик Марко 1.00
Мельник Стах 1.00
Николайків Стах 1.00
Нищук Ілія 1.00
Нельтух Ілько 1.00
Нищук Ілько (ст.) 1.00
Овсяник Климко 1.00
Олійник Ілько 1.00
Пакула Василь 1.00
Пакула Андрій 1.00
Паньчук Ісидор 1.00
Паньчишин Василь 1.00
Паснак Петро 1.00
Попович Михайло 1.00
Петрів Іван 1.00
Плюта Матвій 1.00
Росоловський Антін 1.00
Рудий Михайло 1.00
Скробач Василь (Мих.) 1.00
Стехняк Марія 1.00
Сенчишин Іван 1.00
Шевчук Константин 1.00
Шерепета Теодор 1.00
Шерепета Іван 1.00
Шкапій Стефан 1.00
Швець Іван 1.00
Тицький Іван 1.00
Теребушка Іван 1.00
Тихий Григорій 1.00
Василишин Микита 1.00
Василина Андрій 1.00
Воляк Микола 1.00
Велитович Іван 1.00
Верещак Ілько 1.00
Волошин Яків 1.00
Захарко Михайло 1.00
Завадецький Андрій 1.00
Маціковський Дмитро 1.00
Пригода Василь 1.00
Пархуць Дмитро 1.00
Росоловський Семко 1.00

ВІДДІЛ 217.

Бр. св. Йосафата в Рочестер, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від членів проголошено.

Дісланo від членів $146.00

Разом $146.00

Мурашко Микола $1.00
Кузь Михайло 1.00
Пастущин Іван 1.00
Андрусів Йосиф 1.00
Барнась Дмитро 1.00
Бардашевський Ілько 1.00
Бінашевський Михайло 1.00
Британ Василь 1.00
Цимбаліста Олекса 1.00
Чугай Теодор 1.00
Данилишин Гарасим 1.00
Дацьо Дмитро 1.00
Дмитрук Ілія 1.00
Дорофей Іван 1.00
Луда Онуфрій 1.00
Дмитрів Яків 1.00
Фенчук Дмитро 1.00
Геруля Тимко 1.00
Гранковський Василь 1.00
Головка Іван 1.00
Грицак Микола 1.00
Гунька Кузьма 1.00
Іванів Андрій 1.00
Яцків Дмитро 1.00
Крик Петро 1.00
Ковтун Василь 1.00
Костів Іван 1.00
Кубарич Ілія 1.00
Луцишин Микола 1.00
Луцишин Іван 1.00
Лотоцький Михайло 1.00
Максимців Василь 1.00
Максимців Іван 1.00
Матковський Іван 1.00
Дорофей Василь 1.00

ВІДДІЛ 220.

Бр. св. Петра і Павла в Шикаго, Ілл.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушок проголошено.

Дісланo від членів $29.00
З пушки 3.83

Разом $32.83

Сніданко Василь $5.00
Кузьма Петро 4.00
Глідий Михайло І. 3.00
Байдин Петро 3.00
Сахно Іван 2.00
Сніданко Пилип 2.00
Кучерепа Василь 2.00
Чорній Іван 2.00
Вербіцкий Петро 2.00
Остафійчук Юрій 2.00
Ковальчук Михайло 1.00
Ревак Антін 1.00

ВІДДІЛ 230.

Бр. св. Івана Хрестителя в Юнгставн, Огайо.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушок проголошено.

Дісланo від членів $24.50
З пушки 2.70

Разом $27.20

Савчак Григорій $3.00
Павловський Іван 2.00
Присташ Юрій 2.00
Ліський Кіндрат 2.00
Федаш Іван 1.50
Щурко Микола 1.00
Павлишин Микола 1.00
Прислінський Юрій 1.00
Винар Іван 1.00
Кохан Василь 1.00
Динис Теодор 1.00
Пірко Юрко 1.00
Опалко Онуфер 1.00
Ващак Йосиф 1.00
Гнатишак Іван 1.00
Гусак Юрко 1.00
Вітик Ілія 1.00
Цвитанович Лука 1.00
Бончук Йосиф 50
Кушнірський Григорій 50

(Дальше буде).

СТРАВА З ДВОХ ОСІБ, ЗВАНА ПОДРУЖАМ.

В однім старій книжці з XVIII. в., як доносить чужоземний часопис, находиться ось який „припис" на „страву з двох осіб, звану подружам".

Береться молодого мущину й молоде дівча. Дуже добре, коли молодець є ще сирий, а дівчина делікатна. Молодця садовиться при столі й вливається в нього пляшку вина, напр. бургунда, але найкраще шампана, й через якийсь час лишається його під впливом цього вина. Коли не видно обявів кипіння, належить влити ще одну пляшку.

Як молодець зачне румяніти, належить його запровадити в сальон — підчас зими посадити при печі біля дівчини. Відтак дати їм по три чаї на половину з румом і оставити їх самих. Літом лишається їх при вікні, дівчину обставляється цвітами або садовиться її при фортепяні й так довго огрівається, поки не пічне співати.

Тоді треба їх посадити на софі й цілий вечір дозволити їм мріяти. Цю чинність належить повторяти два або три рази, одначе ніколи не допроваджувати до високої температури, бо в противному випадку все випарує. Довгота часу, яку примінюється до температури, залежить головно від обставин і літ мущини. Супроти молодця низче 25 літ вистарчить тільки 3 дні. Колиж знову додати до цього відповідну скількість грошей — незрівняно скорше можна викликати теплий настрій. Цілаж страва набирає одначе спеціяльного смаку, коли її добре й щільно обложити державними паперами, по можности банкнотами.

Його думка.

— Яка ваша думка про приповідку „Вино, жінка й спів"?

— Дуже проста: Я все йду на вино, як моя жінка забирається до співу.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

КОГОС, Н. Й.

Коляда.

Ходили колядувати: Іван Коба, Андрій Бабяк, Павло Ковбаса, Юрій Гончарик, Павло Задра, Петро Гуриш, Никола Назарко, Михайло Мазур, Василь Налисник, Іван Любянецький, Кирило Вареница.

Зложили: о. І. Шуховський $10; П. Жмут $6; по $2: Н. Заблоцький, В. Сташко, М. Ястремський, М. Галащин, А. Афінович; Гликерія Мерена $1.50; по $1: Н. Назарко, В. Любянецький, Ів. Гриньчук, Ксеня Куземська, П. Гич, В. Поврозняк, П. Нищот, І. Гриньчишин, Катерина Коник, Н. Депутат, Біліньскі й Ястремскі Ко.; Н. Муляр, Т. Смоляк, Ф. Богуш, М. Мазур, М. Процак, Ів. Копча, Ст. Каспер, Єф. Робич, Т. Стержінь, В. Копча, Ю. Бакай, Н. Дубас, А. Дембіцький, Л. Стохман, Й. Білінський, К. Вареница, Дм. Мричко, Іл. Зазуляк, Ів. Коба, М. Цілінський, Софія Колосовська, М. Мазурик, А. Мазурик, Д. Зальопаний, Гр. Недзельський, Ів. Кречковський, Й. Лозінський, Ів. Бобрівець, Марія Баробан, Ю. Мазуркевич, В. Сташко, М. Говікович, А. Афінович, В. Гуля, М. Афінович, С. Фіялка, Ів. Недзельський, Ф. Баюс, А. Гузік, В. Коник, К. Сеньчук, В. Кульчицький, П. Кавка, Ів. Дзямба з Смер., П. Шведа, Н. Тиньо, Ів. Гавран, Ол. Гелл, Л. Ядлош, Т. Грацонь, П. Дзямба, Й. Филяк, Т. Малецький, Гр. Габура, П. Гуриш, М. Чубак, Ів. Барна, П. Бабяк, Й. Дзямба, А. Палка, Ів. Столяр, Гр. Палка, Т. Мадзей, Гн. Корінь, Ол. Проць, Д. Вихованець, А. Бабяк, П. Задра, Ів. Палка, Ів. Геля, Он. Лесняк, М. Барабаш, Гн. Бабяк, В. Данусяр, Гн. Федорко, Аф. Костик, Ів. Хованський, В. Шклярик, Й. Габріеля, В. Габріеля, Т. Сорока, Ст. Михайлишин, О. Мазуля, Ю. Гончарик, М. Мазуля, Д. Завійський, Ст. Ковбаса, А. Ковтко, Й. Білінський, Л. Стахман, П. Рещковський, Т. Павелчак, В. Михайлишин, П. Вернигора, Ст. Палка, В. Валько, Ів. Данусяр, Анна Ковальчук, П. Ковбаса; по 50 центів: Кат. Гузік, А. Лучкович, К. Пахулець, Ст. Постоловський, С. Міруцький, Е. Михаляк, М. Апостол, Магдалина Динько, М. Фіега, Юлія Сохацька, Марія Копча, Олександра Поливка, Ів. Налисник, П. Бойко, С. Лучкович, С. Глушко, В. Максимюк, Ів. Глушко, Гр. Федорчак, Фенна Лесняк, Марія Вихованець; по 25 центів; Я. Вовк, Марія Збаж, Л. Саламандра.

Разом $148.75. З сеї суми половину т. є $74.00 вислано на Рідну Школу до Обєднання.

—o—

КЕМПБЕЛ, ОГАЙО.

Коляда на національні потреби.

В нашій місцевости свідомі й щирі Українці заколядували цього року 62 доляри на допомогу Рідному Краєви та на Сиротинець УНС. З тієї коляди призначено на Рідну Школу 30 долярів, на політичних вязнів 15 долярів і на Сиротинець 17 долярів.

Коляда на Рідну Школу вислана через Обєднання. Коляду зложили слідуючі громадяне: Д. Стецків 3 дол.; по 2 дол.: І. Падучак, І. Ярема, М. Вітишин; по 1 дол.: Т. Мельник, М. М. Грицик, С. Мельник, І. Гурняк, М. Дрогомирецький, С. Гіль, К. Вітишин, М. Недоступ, М. Крук, В. Юрчак, Д. Липка, Й. Черніга, М. Клюс, І. Бурий (син Михайла), М. Сорока (II.), Ф. Іваничик; І. Сухар 1 д. 50 ц.; по 1 дол.: А. Данильчак, І. Лабай, М. Бурий, І. Бусько, М. Ткачищин, А. Сокіль, О. Стахура, С. Даяпка, М. Сорока, І. Черніга, І. Стахура, П. Стахура, О. Остянівський, І. Лисиганич, І. Гренечко, П. Лунів, С. Сорока, Ф. Козенко, М. Стефанко, І. Марунчак, С. Малярчик, М. Суляк, С. Стахура, В. Білан, А. Претко, М. Корецький, А. Стромек, Е. Омеліян, А. Бурий, О. Сорока, С. Гренечко, М. Санагурський, Г. Падучак; по 50 центів: Д. Закутило, С. Білівяк, Р. Гіль, М. Стахура та инші.

Іван Гренечко,
Іван Ярема.

—o—

ФЕНІКСВІЛ, ПА.

З весілля ка дім Інвалідів.

Дня 20 січня б. р. тут відбулося весілля Василя Косила і Агафії Лев. Їхне весілля було перше дійсно українське весілля в нашій місцевости. На ньому були додержані всі обряди українського весілля, а під проводом Івана Гайгеля відспівано багато українських пісень.

Гр. Цюх виголосив коротеньку промову, в якій спомянув нашу часопись „Свободу", що щоденно кличе українську американську еміграцію до жертв на Рідний Край, а на інвалідів зокрема. Тому він закликав присутніх, щоб при нинішній нагоді зложили жертви для інвалідів, борців за українську державу. Після його заклику переведено збірку, що принесла 9 долярів. Пожертву склали по $1.00: Г. Цюх, Г. Белюх, Д. Грабовський, І. Гайгель, В. Косило, Ф. Конів, Г. Критович, М. Чайка; по 50 центів: І. Вальчак і Марія Ших.

Гроші вислані до краю через Обєднання.

Федір Цюх.

ДІДИЧЕВА ТАЙНА.

Лаяв дідич, як проснувся
Льокая Микиту,
Вказуючи побіч себе
На кінське копито.

Скажи, драбе, і то скоро,
Почав верещати,
Звідки тут кінське копито
Моглося дістати?

Я не знаю, ясний пане,
Льокай відізвався
Копито пан держав в губі
Як я прочунявся.

Чоботи на столі були,
Люлька під порогом,
А капелюх на оборі,
Клянусь святим Богом.

Досиць, досиць бендзе тего,
Сказав череватий,
Маш дзесьонтке, як приречеш
Язика держати.

Павло Романишин,
Сентрал Фолс, Л. Ай.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

БУЛО АЖ СІМ ФРАНЦ ЙОСИФІВ

Двацять першого падолиста 1926. р. минуло десять літ від смерти Франца Йосифа І. З нагоди тих роковин смерти пригадує одна австрійська газета цікаву леґенду про Франца Йосифа І. Леґенда ця вяжеться з феноменально довгим володінням Франца Йосифа І. Як звісно, цісар той володів Австрією 68 літ! Декому такий довший час видавався підозрілим і неправдоподібним. І так якийсь Отмар Подлесі написав брошуру **„Цісар Франц Йосиф VII"**. Завдав собі богато труду, щоби доказати, що цісар Франц Йосиф І. зовсім не володів аж до 1916. року, а помер іще двацять літ скорше, а саме 1896-го. Як то? Після когож засів на престолі? Подлесі дає на це питання ориґінальну відповідь. Каже, що після смерти правдивого Франца Йосифа засідало на престолі Австро-Угорщини аж шість фалшивих цісарів. „Доказане є, — каже Подлесі — що рішучо оден чоловік не володів від 1849. до 1916. Залізний перстінь заушників, який окружав монархію, постановив замовчати смерть Франца Йосифа, щоби вдержатися при владі". Подлесі розказує дальше про т. зв. **„Академію Франца Йосифа", якої завданням було вишукувати старців, подібних до цісаря.** Осідком тої незвичайної в історії світа „Академії" був нібито замок Сіхров, що належав до ґрафа Хляма Ґаляса. Там приготовляли тих старців на заступників дійсного монарха. Вчили їх вимови, ґестикуляції і навичок цісаря. Щоправда, експеримент, відновлюваний шість разів, не все вдавався вповні. Вдалося, щоправда, обманути народ, але є докази цього обманства. І так автор брошури зазначує, що фізична величина цісаря за останніх 20 літ життя змінювалася просто в дивовижний спосіб. Цісарів кравець, надворний доставець Бубачек заховав ті міри, щоби їх передати музеєви міста Відня. Але той **кравець рішучо заявляв, що тасама людина не може в такий дивовижний спосіб змінювати свою міру.** Хтож то були ці заступники правдивого цісаря? Докладно це не є звісне. Одначе Подлесі твердить, що цісарем **Францом Йосифом IV. був Расхія фон Башінбурґ,** командант праського Дому інвалідів. Він мав дуже довгі ноги (стопи), так, що просто впадала в очи ріжниця, бо Франц Йосиф І. мав стопи доволі малі. **Францом Йосифом VI. був нібито урядовець Кайнц,** дійсно дуже похожий на ориґінал. З тим двійником мали його „опікуни" богато клопоту. Дуже інтелігентний і енергічний, не хотів вдоволитися пасивною ролею, а старався дійсно брати участь в уряді. Колиж „опікуни" стали протестувати, цісар загрозив, що виявить правду. І дійсно вдалося Кайнцові вчасти здобути вплив на долю австрійської монархії. Володар той був пацифіст, і якби дожив був до 1914-го року, не дійшло булоби до вибуху світової війни. Але він помер вчасно, так як йочо попередники. Після нього наступив **останній двійник правдивого монарха, цісар Франц Йосиф VII.** Він був дійсним противенством добродушного і благородного, а попри це енергічного Кайнца. То був манекін, який підписував без надуми кожен документ, який предложили йому „опікуни". На щастя для себе не жив надто довго, бо після 5-ти літнього володіння помер 1916. року. Самособою, що цю леґенду про сімох цісарів слід брати вельми критично. Але й у тій леґенді міститься без сумніву зеренце правди, що дійсно цісар не був індивідуальністю занадто виразною й означеною. І тому дав кермуватися ріжним непевним людям. Передовсім в останніх роках життя здитинілий старець був просто забавкою в руках людей, які правили австро-угорською монархією, в імени монарха, але для власних, значних користей.

Наші діти.

Пятьлітній синок господарів вбігає до гостинної кімнати, де при столі сидить багато гостей:

— Мамо, мамо! Отсей пан приніс мені мікроскоп! Може ти маєш блоху при собі?

